УДК: 378-051:[37.091.33:001.895]:[005.336.2-27.561]

ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ

Тетяна Пащенко,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
лабораторії науково-методичного супроводу
підготовки фахівців у коледжах і технікумах
Інституту професійної освіти НАПН України,
м. Київ, України
http://orcid.org/0000-0002-7629-7870

Анотація. Інноваційні зміни в навчальному процесі, впровадження будь-яких нововведень у систему здійснюється безпосередньо шляхом оновлення та зміни діяльності педагога. Ефективність освіти залежить від діяльності педагогічних працівників та здобувачів освіти, наявності навчальних інструментів, організаційних, наукових, методологічних вдосконалень навчального процесу, необхідності в знаннях членів суспільстві та інших факторів. Професійна компетентність – це постійна робота на основі інновацій, яка формується та вдосконалюється тривалий час. Педагогічна майстерність педагога, активного учасника навчального процесу, вказує на його особистість, досвід роботи, громадянський статус, статус фахівця, рівень оволодіння педагогічними технологіями, індивідуальність професійної діяльності. Проблема технологічної підтримки педагогічних працівників є однією з головних для педагогічної освіти.

Ключові слова: професійна компетентність, педагогічні працівники, фахова передвища освіта, розвиток, освітні технології.

TECHNOLOGIES FOR THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF TEACHING EMPLOYEES OF PROFESSIONAL COLLEGES.

Tatiana Pashchenko,
Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher
laboratories of scientific and methodological support of training
specialists in colleges and technical schools,
Institute of Professional Education
of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. Innovative changes in the educational process, the introduction of any innovations into the system are carried out directly by updating and changing the activity of the teacher. The effectiveness of education depends on the activity of pedagogical workers and education seekers, the availability of educational tools, organizational, scientific, methodological improvements in the educational process, the need for knowledge of members of society and other factors.

Professional competence is constant work based on innovation, which is formed and improved over a long period of time. The pedagogical mastery of a teacher, an active participant in the educational process, indicates his personality, work experience, civil status, specialist

status, level of mastery of pedagogical technologies, individuality of professional activity. The problem of technological support of pedagogical workers is one of the main ones for pedagogical education.

Keywords: professional competence, teaching staff, vocational higher education, development, educational technologies.

Нинішній період соціально-економічного розвитку України визначає необхідність значного підвищення якості підготовки спеціалістів. «Сучасний освітній процес у закладах фахової передвищої освіти реформується за ідеями компетентнісної концепції, яка спрямовує педагогічну взаємодію на підготовку кваліфікованого фахівця, конкурентоспроможного на ринку праці, здатного творчо виконувати виробничі завдання, бути соціально та професійно мобільним, спроможним до постійного професійного самовдосконалення» (Лузан та ін., 2021, с.12). З одного боку, це пов'язано з науково-технічним прогресом, наслідки якого виявляються практично у всіх сферах професійної та соціальної діяльності людей, у тому числі й у сфері освіти, з іншого боку, з комплексними дослідженнями, що забезпечують створення, застосування та розподіл знань у соціально-економічному просторі, де інновації стають системним явищем. Велике значення має і те, що науково-технічний прогрес пред'являє нові вимоги й до системи вищої професійної освіти. Суперечність між зростаючим обсягом інформації та недостатністю дидактичних методів підготовки педагогічних кадрів вимагає застосування принципово нових технологій професійного навчання. Все більше очевидною стає необхідність зміни пріоритетів професійної підготовки фахівців у напрямку розвитку евристичного та творчого мислення, становлення індивіда як суб'єкта саморозвитку, оволодіння інструментами управління власною освітньою діяльністю.

Мета та значення сучасної освіти – це не лише освіта людини інформаційного суспільства, здатного і готового до навчання протягом усього життя, а також розвиток професійної компетентності вчителя. Тому для вирішення цієї проблеми необхідні значні зміни в методології викладання, а отже, і в технологічній підтримці педагогічних працівників.

Проблема технологічної підтримки вчителя є одним з головних для педагогічної освіти. Основою технологічної підтримки є теорії, що визначають вибір певного інструменту для педагогічної діяльності.

В основу відбору засобів забезпечення технологічної підтримки вчителя у процесі підвищення професійної компетентності педагогів покладено ідею «інноваційного навчання», яке, вносить інноваційні зміни до соціального середовища та побудоване на засадах нового педагогічного мислення, і на відміну від традиційного підходу до організації освітнього процесу включає методи діалогізації, проблематизації, персоналізації та індивідуалізації. Використання «інноваційного навчання» робить процес підвищення професійної компетентності педагогів найефективнішим (Дичківська, 2004). До найбільш ефективних інноваційних форм навчання автор відносить методи проектування в освітньому процесі педагогічних

ситуацій, заснованих на досвіді реальної професійної діяльності та використання інтерактивних та активних методів навчання.

Однією з головних форм формування та підвищення професійної компетентності вчені називають, насамперед, тренінги. Про досвід організації та методології тренінгового навчання писали Є. Барбіна, Н. Бендерець, О. Гомонюк, В. Ковальчук, Т. Котенко, Л. Нечепоренко, В. Сидоренко, Л. Федорчук, Л. Шевчук, В. Шовкун та інші.

Тренінг є сукупністю певним чином відібраних і систематизованих інтерактивних методів психолого-педагогічного впливу, які використовуються для формування навичок самопізнання, самовдосконалення. Він створює передумови щодо аналізу своїх власних можливостей, умов реалізації поставлених цілей, дозволяє намітити шляхи і визначити інструментарій саморозвитку, раціонально спланувати свої дії у заданому напрямі і, головне, апробувати цей інструментарій у контактній соціальній групі. Феномен тренінгу полягає в тому, що безпосередні учасники одержують таку підготовку, яка відповідає вимогам сучасного життя. У ньому учасники відіграють свої власні ролі в модельованих та природних ситуаціях.

Тренінг як форма організації активної навчальної діяльності відповідає принципам процесу розвитку професійної компетентності педагогів, оскільки така діяльність спрямована на розв'язання конкретних завдань в актуальному професійному контексті.

З метою розвитку професійної компетентності педагогів доцільно застосовувати такі активні та інтерактивні форми навчання як дискусії, «круглі столи». Дані форми сприяють з'ясовуванню кожним учасником своєї власної точки зору, розвитку ініціативи, комунікативних якостей та вміння користуватися своїм інтелектом.

Одним з активних методів процесу розвитку професійної компетентності педагогів є «круглий стіл», який включає в себе різні види семінарів та дискусій. В основі цього лежить принцип колективного обговорення проблем. Головна мета таких занять полягає в тому, щоб забезпечити слухачам можливість практичного використання теоретичних знань в умовах, що моделюють форми професійної діяльності. Такі заняття розвивають творче, професійне мислення, пізнавальну мотивацію та професійне використання знань у навчальних умовах.

Діалог застосовується у процесі діяльності, коли викладач здійснює функції постановки проблем і водночас є активним учасником діалогу. Діалог – це значною мірою взаємодія між викладачем та слухачами, в якому обидві сторони можуть ставити запитання та давати відповіді.

Велике значення, на думку самих вчителів, у процесі підвищення професійної компетентності має використання ділових та рольових ігор, як імітаційних, так і неімітаційних. Імітаційні ігри пов'язані з розробкою певних ролей, стажуванням з виконанням посадових ролей (тьютора, психолога, який здійснює психолого-педагогічний супровід студентів тощо).

Неімітаційні ігри, як правило, складаються з класичних ситуацій: ознайомлення та аналіз документів, розробка алгоритму дій щодо інструкції, розбір інцидентів, дискусія з елементами мозкового штурму навчання у дисплейному класі, коли педагоги самі виступають у ролі студентів, удосконалюючи свою професійну компетентність новими формами та методами роботи. Проведення занять із застосуванням ділової гри допомагають удосконалювати навички прийняття колективного рішення, що активізують творче мислення, сприяють розробці моделей колективної та індивідуальної поведінки.

Кейс-технологія як одна із ефективних технологій процесу розвитку професійної компетентності педагогів – це розгляд та оцінка реальної ситуації. Вона дає можливість зрозуміти, як приймаються практично ті чи інші рішення, до чого вони призводять. Використання case-study у процесі підвищення професійної компетентності педагогів дозволяє розвивати критичне мислення, прогностичні вміння, уміння працювати з різними джерелами інформації (текстовими, графічними, ілюстративними тощо), сприяє формуванню культури рефлексивного мислення, спрямованої на усвідомлений та впорядкований обмін ідеями, думками, судженнями у групі з метою пошуку правильних відповідей. Процес розв'язку кейсу, по суті, імітує механізм прийняття рішень у житті, він вимагає не лише знання та розуміння термінів, а й уміння оперувати ними, вибудовуючи логічні схеми вирішення проблеми, аргументувати свою думку, відстоювати її під час презентації.

Ефективні технологій процесу розвитку професійної компетентності педагогів створюють умови для формування та закріплення професійних знань, умінь та навичок у викладачів закладів фахової передвищої освіти, створюють необхідні умови для розвитку умінь самостійно мислити, орієнтуватися у новій ситуації, знаходити свої підходи до вирішення проблем, встановлювати ділові контакти з аудиторією, що визначає професійні якості педагогічних працівників фахових коледжів.

Список посилань

Лузан, П.Г., Каленський, А.А., Пащенко, Т.М., Мося, І.А., & Ямковий, О.Ю. (2021). Методичні основи оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти: методичний посібник. Житомир: «Полісся».

Дичківська, І.М. (2004). Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник. Київ : Академвидав.